

František Antonín (Václav) **MÍČA**

kř. 5. 9. 1694 *Třebíč (?)*

† 15. 2. 1744 *Jaroměřice nad Rokytnou*

Kapelník, zpěvák, skladatel

Syn třebíčského varhaníka Mikuláše M. (1659-1729) a jeho ženy Marie, roz. Palsové. Nejpozději 1698 se rodina přestěhovala do Jaroměřic nad Rokytnou, kde byl otec až do smrti varhaníkem. **M.** starší bratr Jan (1689-1724) je uváděn mezi hudebníky hraběte → Questenberga ve Vídni v r. 1706. Další bratr Jakub (1693-1741) sloužil u hraběte jako varhaník a opisovač not, jeho dcery Johanna a Rosina se uplatnily jako zpěvačky a syn Karel (1712-57), působící u Questenberga na postu hraběcího stolníka (Dapifer, Tafeldecker), měl na starosti zřejmě především nastudování singspielů. Třetí **M.** bratr, komorník Karel Antonín (1699-1750), odešel po 1752 do Vídně, kde jeho syn Jan Adam František v 60. a 70. letech 18. století zkomponoval mj. řadu symfonií a kvartetů.

M. je v matrice uveden jako „Franz Wencel“; na dochovaných partiturách je ovšem výhradně uváděn jako František nebo František Antonín (Francesco Antonio, Franz Anton) a tak je také výhradně označován v listinných pramenech. Helfert (1924) uvádí datum jeho narození 1696, na základě dobových soupisů poddaných se mohl narodit 1696, 1697 či dokonce 1698. Podle úmrtního záznamu vychází datum narození rovněž na 1696. Není tedy jednoznačné, že se matriční záznam z r. 1694 skutečně vztahuje k osobě jaroměřického kapelníka. Bude nutno ještě znovu prověřit genealogii rodiny Míčů, neboť nesrovnalostí v údajích jednotlivých historiků (⇒ Veselý 1968, Plichta 1974, 1994) je několik.

U **M.** se hudební nadání projevilo zřejmě záhy. 1710 byl pážetem hraběte Questenberga ve Vídni, 1711 byl již tamtéž veden jako hudebník. Jeho kompoziční školení u některého ze členů vídeňské dvorské kapely nelze pramenně doložit. Další zprávy o **M.** hudební činnosti máme až po 1722, kdy byl zahájen provoz jaroměřického zámeckého divadla. 1723 se oženil a brzy si mohl koupit vlastní dům. První **M.** ženou byla Tereza Stampová (1704-39), dcera tehdejšího hejtmana panství Jana Josefa Stampy. Měli jedenáct dětí, z nichž devět zůstalo naživu. Po smrti Terezy se **M.** 1740 znovu oženil s Veronikou Naglovou (Noglovou), která byla nejpozději od 1735 zpěvačkou, tanečnicí a zřejmě i choreografkou jaroměřického operního souboru; měl s ní ještě tři další děti.

M. působil na dvoře hraběte Questenberga ve funkci komorníka a kapelníka. Nezastával tedy post skladatele, který podle nejnovějších poznatků získal nejpozději počátkem 40. let Karel Müller. Funkce komorníka byla nicméně v té době pro hudebníky ve šlechtických službách dosti obvyklá. **M.** rozhodně požíval u hraběte i mezi jaroměřickými občany značné vážnosti. Byl placen podstatně lépe než jiní zaměstnanci, např. 1741 dostával kromě deputátu 627 zlatých ročně; 1734 dostal od Questenberga darem pole.

M. působil především jako organizátor zámeckých operních a oratorních představení, upravovatel hudebních děl a také jako skladatel. Měl na starosti zejména nácvik děl, přičemž někdy nepochybně musel partitury upravovat pro jaroměřické podmínky; skládal též hudbu pro baletní vložky. Řešil rovněž administrativní záležitosti týkající se kapely a údržby hudebních nástrojů. Byl vynikající tenorista, jak dokládají role, v nichž vystupoval jako interpret. Zajisté řídil i ryze instrumentální hudbu prováděnou na Questenbergově dvoře, o jejím provozování však nemáme takřka žádné pramenné zprávy. Kompoziční činnost od něj byla požadována pravděpodobně jen příležitostně. Pracovní nároky, které hrabě na **M.** kladl, byly velmi vysoké, zejména pokud se týče každoročního nastudování značného počtu oper; někteří historikové se proto domnívají, že mohly přispět k skladatelově předčasné smrti. Soudí se tak na základě lékařského doporučení, v němž bylo churavějícímu **M.** mj. doporučeno „nechodit do společnosti, a zejména nevkročit tam, kde se provozuje hudba“ (⇒ Plichta 1974).

M. je v 1. polovině 18. století jediným skladatelem zemí Koruny české, od něhož se dochovala rozměrnější hudebně dramatická díla. Jeho tvůrčí odkaz tvoří šest vokálně instrumentálních kompozic. Psal na texty italské, německé, latinské a české. Komponoval gratulační skladby - tzv. serenaty určené pro oslavy jmenin či narozenin členů hraběcí rodiny; kromě nich **M.** nejpozději od 1727 psal sepolkra, tedy rozsahem menší oratoria provozovaná v postním čase (často na Zelený čtvrtek) u Božího hrobu.

Složil nejméně dvě opery, ale známa a dochována je pouze jedna z nich - *L'origine di Jaromeriz in Moravia* [*O původu Jaroměřic na Moravě*, sign.: A-Wn, Mus.Hs.17952], která byla provedena italsky 1730 v Jaroměřicích. Ze tří jednání a tří komických intermezz, obsažených v dochovaném německém překladu libreta (→ H. Rademin), se zachovalo v partitūře pouze torzo - dvě jednání a dvě intermezza. Autorem původního italského textu byl G. D. Bonlini, často uváděný pod pseudonymem Blinoni. Opera zřejmě záhy zazněla i v překladu do češtiny. Toto dílo je tedy považováno za historicky první dochovanou operu provozovanou v českém jazyce (autorem překladu byl jaroměřický děkan A. F. Dubravius). Dle poznámky v partitūře byla opera reprízována v r. 1738 (první novodobé provedení 27. 9. 1980 v Sále předků jaroměřického zámku nastudovala Komorní opera Miloše Wasserbauera při JAMU Brno, d: J. Pinkas, r: F. Preisler). Blíže neznámé opery se v Jaroměřicích hrály česky přinejmenším také 1731, 1732, 1735, 1737 (⇒ *Helfert* 1924).

Z **M.** serenat jsou dochovány čtyři: *Bellezza e Decoro* (t: D. Bonlini, jmeniny hraběnky Marie Antonie, Jaroměřice 1729, Sign.: D-Bsb, Autogr. F. Mitscha 2 N), *Nel giorno natalizio di... Adame Conte di Questenberg* (narozeniny hraběte, anon., Jaroměřice 1732, sign.: A-Wgm, III 27729), *Der Glorreiche Nahmen Adami* [Slavné jméno Adamovo, t: J. Želivský, jmeniny hraběte, Jaroměřice 1734; dvoudílná serenata, 1. díl s německým textem *Sieben Planeten*, 2. díl s českým textem *Čtyři živlové*, Sign.: Cz-Pu, 59 R 1915] a *Operosa Terni Colossi Moles* (t: J. Želivský, jmeniny hraběte, dvoudílná serenata, Jaroměřice 1735, Sign.: A-Wgm, III 27714). V sepolkrech navazoval **M.** na vídeňskou tradici. V partitūře je dochováno pouze sepolkro *Abgesungene Betrachtungen über etwelche Geheimnisse des büttern Leyden u. Sterben Jesu Christi* (Jaroměřice 1727, sign.: A-Wn, Mus.Hs.18145). Ostatní jsou známa jen z tištěných libret, z nichž rovněž plyne, že některá z nich byla provozována v Brně a Olomouci: *Krátké rozjímání hořkého umučení Ježíše Krista* (Kurze Betrachtung, 1728), *Die beschuldigte Unschuld* (*Obviněná nevinnost*, Olomouc 1729, Brno 1730), *Oefterer Anstoss des zum Berg Calvariae im Geist auffsteigenden Wandersmann* (Brno 1731), *Die heill. Helena auf dem Calvari-Berg* (př: A. Weidner, Brno 1734).

Pod **M.** jménem se dochovaly také dva chrámové duety uložené ve sbírce chrámu sv. Jakuba v CZ-Bm. Jde o duet *Modo instar aquilarum* (= přetextovaný duet z *Operosa Terni Colossi Moles*) a *Memento, homo, animarum defunctarum* (zřejmě se jedná o přetextování duetu z některé Míčovy nedochované světské vokálně instrumentální kompozice). Autorem přetextování a změn v instrumentaci je s největší pravděpodobností Peregrinus Gravani, jaroměřický hudebník, později regenschori u sv. Jakuba v Brně a plodný skladatel.

Dále je **M.** zřejmě autorem árií vložených do některých italských oper provozovaných v Jaroměřicích. Podle současných zjištění jde o tyto opery: *Demofoonte*, jejímž autorem je G. F. Brivio, a *Anagilda* R. Broschiho. Dvě nejmenovaná **M.** oratoria se 1747 nacházela v pozůstalosti olomouckého a brněnského preláta hraběte Jana Matyáše z Thurnu a Vallessassiny. **M.** dále pravděpodobně zkomponoval v r. 1737 serenatu neznámého názvu, která se nedochovala, stejně tak jako baletní hudba prováděná v rámci některých oper. Rovněž není dochována žádná jeho ryze instrumentální skladba.

Brtnický inventář uvádí pod jménem Mitscha 4 skladby na duchovní texty (včetně incipitů) - 2 sólové árie, jeden duet a jedno offertorium. V inventáři blízkovického kůru z let 1797 a 1798 je zaznamenáno pod jménem Mitscha či Ant. Mitscha 9 skladeb (3 árie, 4 dueta, 1 offertorium, 1 simphonie). Není jisto, zda se skutečně jedná o díla Františka **M.**, přesto je to

pravděpodobné - Brtnice i Blížkovice nedaleko Moravských Budějovic přišly do styku s jaroměřickou zámeckou hudební kulturou; rovněž nevíme, zda se jedná o skladby přetextované či psané přímo pro chrám.

M. je doposud často mylně připisováno autorství Sinfonie D dur, jejíž rukopis uvádí pouze příjmení autora - Mitscha. Český muzikolog Jan Racek ji chybně označil jako dílo jaroměřického kapelníka a vydal pod názvem Sinfonia in Re. Stylová analýza skladby ovšem jednoznačně potvrzuje, že tento skladatel nemůže být v žádném případě jejím autorem. Zdá se pravděpodobnější, že symfonii zkomponoval zřejmě v 70. letech 18. století synovec kapelníka Františka, Jan Adam František Míča (v pramenech často označený jako František Adam Míča).

M. skladatelský styl se vyznačuje kompozičními principy typickými pro dobovou italskou hudebně dramatickou tvorbu. Orchestrální sazba je většinou tříhlasá, s poměrně úsporným instrumentálním aparátem skladatel dosahuje uspokojivého zvukového efektu. Nejčastěji předepisuje dvoje housle hrající často v unisonu (s největší pravděpodobností byly dle dobových zvyklostí dublovány hoboji), violu a bas, jenž byl realizován obvyklými kontinuovými nástroji. Používá tehdy běžnou techniku unisona. V *Belezza e Decoro*, *Der Glorreiche Nahmen Adami* a *Operosa Terni Colossi Moles* je orchestr v některých číslech rozšířen o trubky a tympány. Jako sólové nástroje používá **M.** v několika svých dílech po vzoru vídeňské operní produkce violoncello a chalumeau; jednou předepisuje sólovou mandolínu. V duchu dobové tradice pracuje s hudební symbolikou. Komponuje takřka výhradně homofonně. Jeho melodika je výrazně diatonická, má často charakter popěvku; jedná se o melodické modely používané operními skladateli té doby, ovšem v maximální možné míře zjednodušené. Tradičně se v tomto kontextu uvažuje i o souvislosti s lidovou hudbou, tento problém však dosud není dostatečně muzikologicky zpracován. Časté jsou sekvence jakožto typický dobový kompoziční způsob „provedení“. Harmonie odpovídá dobovému trendu vedoucímu ke zjednodušení a je omezena především na základní funkce. Kontrapunkticky Míča nepracuje, pouze místy využívá imitačních postupů. V oblasti rytmu je velmi frekventovaný výskyt synkop a zejména triol. Celkový způsob kompoziční práce vychází z moderního italského operního stylu 1. poloviny 18. století.

Ausgaben

Čtyři živlové, Partitur, hg. H. Krupka, Praha 1960; 2. Ausgabe unter dem Titel *Quatuor Elementa*, hg. ders., Praha 1966; *L'origine di Jaromeriz in Moravia*, Transkription des tschechischen Textes ⇒ *Helfert* 1924, S. 279-293, Abdruck R. Pečman in der Beilage des Gelegenheitsheftes *250 let české opery*, Jaroměřice n. R. 1980 (zur Aufführung der Oper am 27. 9.); Aufnahme Supraphon, Praha 1994 (Ensemble Le Monde classique unter der Leitung von D. Neumann), Beilage: Libretto S. 2-74; Weitere tschechische Texte („Krátké rozjímání...“ a „Obviněná nevinnost“) in ⇒ *Helfert* 1924; *Zpívaná rozjímání/Abgesungene Betrachtungen*, Partitur, hg. F. Malý, Editio SALVE REGINA, Brno 2004; *Operosa Terni Colossi Moles*, Partitur, KLP, Praha 2008

Quellen und Literatur

NK, NM, MZK, MZA, ČMH, CZ-Bm, A- Wgm, A-Wn, D-Bsb ■ V. Helfert: *Hudební barok na českých zámcích. Jaroměřice za hraběte Jana Adama z Questenberka*, Praha 1916 + *Hudba na jaroměřickém zámku. František Míča (1696 - 1745)*, Praha 1924; O. Veselý: *Rod Míčů*, *Hudební věda* 5, 1968, S. 264-295; V. Telec: *Stará libreta a míčovská otázka*. In: *Opus musicum* (Brno) 8, 1970, S. 239-241; A. Plichta: *Historické základy jaroměřického baroka, O životě a umění. Listy z jaroměřické kroniky 1700-1752*, hg. A. Plichta, Jaroměřice 1974, S. 59-61 174 + *Jaroměřicko: Dějiny Jaroměřic nad Rokytnou a okolí II, Třebíč 1994*; Th. Straková:

Jaroměřice nad Rokytnou a jejich význam v hudebním vývoji Moravy, ebenda, S. 398-401; A. Plichta: Hudba a hudebníci v Jaroměřicích po smrti Jana Adama z Questenberka 1752-90, *Hudební věda* 23, 1986, S. 166-174; J. Trojan: Jak to dopadlo v Jaroměřicích, *Opus musicum* (Brno) 6, 1974, S. 82-85 + Čeština na zámecké scéně v Jaroměřicích, ebenda 16, 1984, S. 101-105 + František Václav (Antonín) Míča (1694-1744). In: Naším krajem, č. 5, Třebíč 1993, s. 10-19; J. Vyšohlíková: Bohemika ve sbírce autografů Státní knihovny v Berlíně, *Miscellanea musicologica* 32, 1988, S. 123-125; J. Dvořáková-Perutková: Slavné jméno Adamovo F. V. M., *Opus musicum* (Brno) 25, 1993, s. 205-214 + Hudební život v Jaroměřicích nad Rokytnou v 18. století a F. V. M., ebenda 26, 1994, S. 129-141 + *F. V. M. (1694-1744) a jaroměřická zámecká kultura*, Jaroměřice 1994 (deutsch in *Studien zur Musikwissenschaft*, Tutzing 1995, S. 83-112) + Einige Bemerkungen zur Míčas Opera serenada *Der glorreiche Nahmen Adami*, SPFFBU 1996, H 31, S. 25-30 + Opernproduktionen in Jaromeritz in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts, *Die Oper in Böhmen, Mähren und Sudetenschlesien*, hg. T. Fuchs, Regensburg 1996, S. 201-204 + *Opera seria na Moravě ve čtyřicátých letech 18. stol. se zvláštním zřetelem na operní provoz v Jaroměřicích nad Rokytnou*, <http://acta.musicologica.cz> (2005/3) + „Míčovský problém“ v brněnské muzikologické škole. In: *Musicologia Brunensis. Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek*. Praha 2005, s. 213-216. + *Hudebně rétorické figury v gratulační serenadě Der glorreiche Nahmen Adami (Slavné jméno Adamovo) F. V. Míči*. In: *Slovo a hudba ako štrukturálno-architektonický celok hudobného myslenia 17.-18. storočia*. Prešov, Súzvuk, 2006, s. 111-126 + Zur Identifizierung der Questenbergischen Partituren in Wiener Musikarchiven, *Hudební věda* 44, 2007, S. 5-34 + Johann Adam Mitscha (1746-1811). Ein Wiener Zeitgenosse Mozarts. In: *Studien zur Musikwissenschaft*. Tutzing 2007, S. 61-72; J. Spáčilová: *Libretista prvních jaroměřických oper - Blinoni nebo Bonlini?* *Musicologica Brunensia*, SPFFBU, Brno, 2006, 2007, H 41, S. 171-177; D. Brandenburg: Zum Intermezzo in Böhmen: ein Beispiel von F. V. M., *Die Oper in Böhmen, Mähren und Sudetenschlesien*, hg. T. Fuchs, Regensburg 1996, S. 23-27; D. Glüxam-Neumann: Die Oper „L'origine di Jaromeritz“ von F. V. M., *Die Oper in Böhmen, Mähren und Sudetenschlesien*, ebenda, S. 51-67. ■ ČHS, Grove, Grove O, MGG

jp, js